

Ιρανικός αντιιμπεριαλισμός

ψευδο-

Rahman Bouzari (Ιρανός δημοσιογράφος)

“Η πρώτη αναγκαία προϋπόθεση για την καταπολέμηση του ιμπεριαλισμού είναι να πολεμήσεις τις ιμπεριαλιστικές σχέσεις στο εσωτερικό.”

Ο αντι-ιμπεριαλισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές στο Ιράν, από σκληρός ως εύπλαστος. Παρ’ όλα αυτά, με την άνοδο των αντιδραστικών δυνάμεων, η ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο μετα-επαναστατικό Ιράν συνιστά έναν θρίαμβο του δεύτερου. Η Επανάσταση του 1979, κατά την οποία οι θρησκευτικές δυνάμεις κατέλαβαν την εξουσία και προσπάθησαν να ανακατευθύνουν τον αντι-ιμπεριαλιστικό διάλογο, έβαλε τέλος στον μακρόχρονο «μήνα του μέλιτος» του Ιράν με την Αμερική. Οδήγησε σε μία παρανόηση των δυτικών διανοούμενων ότι η ιρανική κυβέρνηση βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό. Υπήρξαν, επίσης, κάποιοι ανάμεσα στους κοσμικούς Ιρανούς διανοούμενους που επιδοκίμασαν αυτόν τον αντι-ιμπεριαλισμό -κυρίως το «Tudeh» (το Κόμμα του Λαού) που αποτελούσε θαυμαστή του ιμπεριαλιστικού αφηγήματος της Ισλαμικής Δημοκρατίας, μέχρι που το καθεστώς φυλάκισε και εκτέλεσε τους ηγέτες του το 1983.

Η Κρίση των Ομήρων το 1979 αποτέλεσε σημείο καμπής στις σχέσεις Ιράν-Αμερικής. Εκτροχίασε τον αριστερό αντι-ιμπεριαλιστικό λόγο και τον μετέτρεψε σε μια ρηχή ρητορική ενάντια στον λεγόμενο *μεγάλο σατανά* με το ενοποιητικό σλόγκαν «Κάτω η Αμερική».

Τριάντα χρόνια αργότερα, όταν ο Mahmoud Ahmadi-Nejad ανέβηκε στην εξουσία, ακόμη και κάποιοι δυτικοί διανοούμενοι είχαν την παραπλανητική εντύπωση πως αποτελούσε έναν αριστερό που μάχεται ενάντια στο κυρίαρχο παγκόσμιο σύστημα.

Μια χαρτογράφηση της επανάστασης

Για να καταλάβουμε την ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο Ιράν, είναι απαραίτητος ένας αναδρομικός στοχασμός πάνω στην Επανάσταση του 1979. Για να συντομεύουμε, η Επανάσταση έγινε στην αυγή της [νεοφιλελεύθερης αντεπανάστασης](#), που έφερε τη θάτσερ και τον Ρήγκαν στην εξουσία. Η πρώτη δεκαετία της επανάστασης συμπίπτει με την αλλαγή στην παγκόσμια σκηνή: ο ψυχρός πόλεμος τελείωνε και η Σοβιετική Ένωση κατέρρεε.

Οι αριστεροί και οι αντι-αποικιακοί σε όλον τον κόσμο, οι βασικοί δηλαδή φορείς του αντι-ιμπεριαλιστικού λόγου, υποχρεώθηκαν σε υποχώρηση. Στο Ιράν, η πρώτη δεκαετία ήταν αυτή του ανταγωνισμού ανάμεσα στις δυνάμεις που αναμείχθηκαν στην Επανάσταση του 1979. Ο κυρίαρχος πολιτικός Ισλαμισμός που προήλθε από αυτήν κατέστειλε όλους τους αντιπάλους, συμπεριλαμβανομένων των κοσμικών αριστερών και τους φιλελεύθερους, καταλήγοντας στη [σφαγή του 1988](#). Κατέληξε σε μια αμφιλεγόμενη νέα τάξη, η οποία αντιτίθεται πολιτικά σε αυτό που προωθεί οικονομικά.

Το καθεστώς ακολουθεί τις οδηγίες της [Παγκόσμιας Τράπεζας και την πειθαρχία στο ΔΝΤ](#), υποτάσσοντας τους εργάτες και τα λίγα συνδικάτα τους, υλοποιεί το [πρόγραμμα διαρθρωτικής προσαρμογής](#), εγκαθιστά τον εαυτό του ως αγορά χαμηλών μισθών για το κεφάλαιο. Η πολιτική οικονομία της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν **τελεί σε συμφωνία με την παγκόσμια τάξη, υπηρετώντας το [ένα τοις εκατό](#) της τοπικής ολιγαρχίας που είναι τα πάντα εκτός από αντι-ιμπεριαλιστική.**

Ωστόσο με όρους πολιτικής ρητορικής, παρουσιάζει τον εαυτό της ως αντι-ιμπεριαλιστικό καθεστώς και θεωρείται από τη λεγόμενη διεθνή κοινότητα ως ένα «κράτος-παραβάτης». Οι διεθνείς τακτικές της Ισλαμικής Δημοκρατίας, οι περιφερειακές της συμμαχίες και οι εχθρότητες, που τακτικά μετατοπίζονται ενάντια στο μπλοκ των Ηνωμένων Πολιτειών, Ισραήλ και Σαουδικής Αραβίας για να πυροδοτήσουν τις φλόγες της διαίρεσης Σουνιτών-Σιιτών, μπορούν να εξηγηθούν με αυτούς τους όρους. Το καθεστώς

εκμεταλλεύεται την περιφερειακή δημογραφία και την ύπαρξη μειονοτήτων Σιιτών σε κάθε γωνιά της Μέσης Ανατολής. Είναι ειρωνικό πως κάθε δυτική παρέμβαση στην περιοχή βολεύει στην πραγματικότητα την Ισλαμική Δημοκρατία. Καθώς οι κεντρικές κυβερνήσεις καταρρέουν, αυτές οι μειονότητες αναδιοργανώνονται για να βρουν συμμάχους.

Στρατηγική «Ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη»

Η διπρόσωπη φύση της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν εκφράζεται με την αρχή «ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη» στη διεθνή σκηνή. Πράγματι εμπλέκει τον εξαναγκασμό και τη συνεργασία ταυτόχρονα, αν και η ισορροπία ανάμεσα στα δυο αυτά προσώπια στην άσκηση της εξουσίας μπορεί να αλλάζει από τη μια περίοδο ή διαχείριση στην άλλη. Οχτώ χρόνια μετά τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ, [αυτή η αρχή](#) κατευθύνει τις ιρανοαμερικανικές σχέσεις. Συνιστά μία γκρίζα ζώνη στην οποία η κυβέρνηση μπορεί να χρησιμοποιεί τη σύγχυση αμφίπλευρα: όποτε χρειάζεται, η απειλή του πολέμου έρχεται στο προσκήνιο και επιτρέπει στην κυβέρνηση να εντείνει την εγχώρια καταστολή. Όταν η απειλή είναι ανίκανη να κινητοποιήσει τη διεθνή συναίνεση, η κυβέρνηση μπαίνει σε διαπραγματεύσεις με τη Δύση, χωρίς να περιορίζει το εύρος της εγχώριας καταστολής.

Παρ' όλα αυτά, η κίνηση προς διαπραγμάτευση και ειρήνη σε αυτή την περίπτωση δεν είναι αρκετά δραστική για να κρατήσει τη συζήτηση της απειλής του πολέμου στο τραπέζι. Σαν αποτέλεσμα αντιμετωπίζουμε μια ρευστή, ασαφή, ενδιάμεση κατάσταση στην οποία η κυβέρνηση μπορεί ακόμη να χρησιμοποιεί τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της πολεμικής απειλής καθώς και της μη βιώσιμης ειρήνης και στην εγχώρια και στη διεθνή πολιτική.

Παρά τη γεωπολιτική ασυμμετρία δύναμης ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν, η συνέχιση της «ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη» κατάστασης είναι σύμφωνη με τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Επιτρέπει και στους δύο να έχουν επιρροή στην περιοχή, έστω και με πολέμους *δια αντιπροσώπου*. Επιπλέον, υπήρχε

παρασκηνιακά μια κρυφή συνεργασία ανάμεσα στους δυο, με σημαντικότερη το [σκάνδαλο Ιράν-Κόντρας](#), που προδίδει την κενότητα του ιρανικού αντι-ιμπεριαλιστικού μεγαφώνου.

Εύκαμπτος αντι-ιμπεριαλισμός

Βλέποντας την όλη εικόνα, είναι δύσκολο να πιστέψουμε την επί δεκαετίες αντι-ιμπεριαλιστική ρητορική της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν. Όπως πάντα, ο ρηχός αντι-ιμπεριαλισμός συνεχίζει να δημιουργεί τους νέους του φορείς. Τα τελευταία χρόνια, μια ανομοιογενής λίστα από [δημοσιογράφους](#), [ακτιβιστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης](#), δεξαμενές σκέψης, [οργανισμούς](#), πρώην πολιτικούς, [πρώην πρέσβεις](#) και [Ευρωπαίους ακαδημαϊκούς](#) διαδίδουν, συνειδητά ή άθελά τους, τη ρητορική της Ισλαμικής δημοκρατίας του Ιράν, επικαλούμενοι τον ρόλο της ως αντιπαραθετικό ως προς τις τις ΗΠΑ.

Αν και με διαφορετικά κίνητρα, συνιστούν ένα μπλοκ ψευδο-αντιιμπεριαλισμού, δαιμονοποιώντας τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και δίνοντας στην Ιρανική Δημοκρατία του Ιράν ένα ανθρώπινο πρόσωπο. Αυτή η γενιά των μιντιακών ακτιβιστών μένουν κυρίως στο εξωτερικό, είτε έχουν γεννηθεί στην Ευρώπη, στη Βρετανία και στη Βόρεια Αμερική είτε έχουν μεταναστεύσει σε αυτές τις χώρες. Εξιδανίκευαν τις δυτικές δημοκρατίες στις χώρες καταγωγής τους, κατάλαβαν ότι οι φιλελευθερο-δημοκρατικές υποσχέσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητά τους και στράφηκαν σε ένα είδος ρηχού αντι-ιμπεριαλισμού υπερτονίζοντας την ιρανική τους ταυτότητα.

Παραβλέποντας την ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο Ιράν -η εθνικοποίηση της βιομηχανίας πετρελαίου του Ιράν από τον Mohammad Mosaddegh- και στην περιοχή, αντικαθιστούν τον αντι-ιμπεριαλισμό με μια επιφανειακή μορφή αντι-αμερικανισμού στο μετα-επαναστατικό Ιράν. **Ο ιμπεριαλισμός, σύμφωνα με αυτούς, δεν είναι ένα στάδιο στην ανάπτυξη του καπιταλισμού παγκοσμίως, αλλά περισσότερο ένας γεωπολιτικός ανταγωνισμός.**

Χωρίς την ψευδαίσθηση για μια πλήρη και διεξοδική αναφορά,

παρακάτω σημειώνονται τρία δομικά στοιχεία αυτού του ψευδούς αντι-ιμπεριαλισμού, που συνδέονται μεταξύ τους:

1. Έλλειψη μιας λεπτομερούς δομικής ανάλυσης του ιμπεριαλισμού. Αυτό το είδος αντι-ιμπεριαλιστικής θεώρησης δεν θέτει την παγκόσμια [νέα τάξη πραγμάτων](#) υπό αμφισβήτηση, αλλά υποστηρίζει τους ασθενέστερους. Προτιμάται να αποκτήσει η Ισλαμική Δημοκρατία πλεονέκτημα παγκοσμίως και περιφερειακά, παρά να αμφισβητηθούν οι ίδιες οι παγκόσμιες και περιφερειακές σχέσεις που βασίζονται στην κυριαρχία.
2. Αδιαφορία για την αναπαραγωγή των παγκόσμιων σχέσεων εξουσίας, που είναι βασισμένες στον εξαναγκασμό σε τοπικό επίπεδο. Το αποτέλεσμα είναι ένας λόγος που δεν νοιάζεται για τα αστικο-δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών όπως η ελευθερία του συνέρχεσθαι, η ελευθερία της πληροφόρησης, η ελευθερία έκφρασης. Οι θέσεις όσων τον υποστηρίζουν αντικατοπτρίζουν περισσότερο τις καθεστωτικές δυνάμεις παρά αυτές των λαών. Δεν έχουν τίποτα να πουν για τους επιτυχημένους αγώνες των περασμένων τεσσάρων δεκατιών, ή για την καταστολή των εργατών, των δασκάλων, των φοιτητών και των γυναικών στο Ιράν. Δεν στέκονται απλώς σιωπηλοί απέναντι στους σύγχρονους αγώνες στο Ιράν, αλλά, δεν μπορούν, επίσης, να παράσχουν εμπειρικά στοιχεία από την εσωτερική πολιτική στους διανοούμενους και στους ακαδημαϊκούς ανά τον κόσμο.
3. Το τρίτο στοιχείο έχει να κάνει με τις διεθνείς σχέσεις του κράτους. Όλο κι όλο, αυτό που κάνουν είναι να συζητούν για τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς στην περιοχή και για τον εξισοροποιητικό ρόλο της Τεχεράνης, που σημαίνει ότι αμελούν τη διεθνή αλληλεγγύη που υπάρχει ανάμεσα στους λαϊκούς αγώνες στην περιοχή. Ο κρατικός τους διεθνισμός οδηγεί σε μια απλουστευμένη περιγραφή των περιφερειακών χωρών και προσπαθούν να αποδείξουν ότι οι ΗΠΑ δεν είναι και πολύ καλύτερες από αυτές τις χώρες. Αντί να επιμένουν στην αλληλεγγύη και

την ισότητα για όλους στη Μέση Ανατολή, εστιάζουν στις ασυμμετρίες ανάμεσα στις κυβερνήσεις της Μέσης Ανατολής, ζητώντας την ηγεμονία μιας έναντι της άλλης.

Κάνοντας αυτά, περιορίζουν τον αντι-ιμπεριαλισμό σε αντι-αμερικανισμό, και έπειτα σε αντι-τραμπισμό, το οποίο θα είχε νόημα αν τον τοποθετούσαν στην ιστορία του [καπιταλιστικού ιμπεριαλισμού](#) και όχι απλώς στο επίπεδο των κυβερνήσεων των ΗΠΑ. Στο επίπεδο της εσωτερικής πολιτικής της Τεχεράνης, κάνουν έναν διαχωρισμό ανάμεσα σε δυο ομαδοποιήσεις του καθεστώτος, τους σκληροπυρηνικούς και τους ρεφορμιστές, μη δίνοντας προσοχή στην άκαμπτη δομή της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν. Η πολιτική τους υποκρισία αποκαλύπτεται καθώς παρέμειναν σιωπηλοί στις κυρώσεις του Ομπάμα στο Ιράν, όταν ο Ahmadī-Nejad ήταν στην εξουσία.

Ποια διαμάχη;

Ο ρηχός αντι-ιμπεριαλισμός υπερθεματίζεται με τον τρόπο που η Ισλαμική Δημοκρατία βλέπει και παρουσιάζει συνήθως τον εαυτό της στον υπόλοιπο κόσμο, παρ' όλο που αυτό αποτελεί περισσότερο την ύφανση ενός μύθου παρά το φανέρωμα της αλήθειας. **Η πιο γενική αλήθεια είναι ότι η Ισλαμική Δημοκρατία και οι ΗΠΑ είναι, πάνω απ' όλα, ιδεολογικά συμπληρώματα η μια της άλλης. Τροφοδοτούν η μια την άλλη ιδεολογικά.**

Χωρίς την εγχώρια δεσποτική πολιτική της Ισλαμικής Δημοκρατίας που εμφανίζεται ως δημοκρατία, καθώς και τις αυτοκρατορικές της τακτικές στην περιοχή, η αμερικανική επιθετικότητα ως «άξονας του κακού» θα εμφανιζόταν κενή. Και με την ίδια λογική, όμως, χωρίς την ιστορία των αμερικανικών στρατιωτικών επεμβάσεων στο Ιράκ, το Αφγανιστάν, τη Συρία, καθώς επίσης τη σκοτεινή ιστορία των πραξικοπημάτων στη Λατινική Αμερική, το Ιράν και οπουδήποτε αλλού, η Ισλαμική Δημοκρατία δεν θα είχε βάση για αντιδραστικό αντι-αμερικανικό λόγο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι ανάλογες δυνάμεις αλλά ότι, για να κερδίσει τον έλεγχο και να υπερισχύσει στην παγκόσμια

οικονομία, η αμερικανική κυριαρχία χρειάζεται μια πολιτική εξαίρεση, μια αντίπαλη χώρα εκτός του πολιτισμένου κόσμου σε αντίθεση με την οποία συγκροτείται το σύνολο του καπιταλιστικού πολιτισμού. Αν και μετατοπίζεται συνεχώς τις τελευταίες δεκαετίες, από τον Saddam Hussein στον Muammar Gaddafi, η Ισλαμική Δημοκρατία ήταν πάντοτε η κύρια εξαίρεση που καθιστούσε την αμερικανική κυριαρχία δυνατή.

Οι θρησκευτικές κυβερνήσεις του Ιράν και του Ισραήλ συμπληρώνουν, επίσης, η μια την άλλη με τον ίδιο τρόπο. Όπως έχουμε δει, κάθε δομική αλλαγή στη Μέση Ανατολή, αυτό που οι αραβικές επαναστάσεις πάσχισαν να πραγματοποιήσουν, απαντήθηκε από το Ισραήλ με απεχθές τρόπο. Φαίνεται πως η επιβίωση του Ισραήλ στην περιοχή είναι συνυφασμένη με την τρέχουσα κατάσταση της Ισλαμικής Δημοκρατίας σε σχέση με τη Χεζμπολάχ και τη Χαμάς.

Οπότε η πραγματική διαμάχη δεν βρίσκεται ανάμεσα στο Ιράν και τις ΗΠΑ, αλλά ανάμεσα στους φτωχούς ανθρώπους της Μέσης Ανατολής και τους διεφθαρμένους ολιγάρχες ηγέτες και στην περίπτωση της Ισλαμικής δημοκρατίας ανάμεσα στους Ιρανούς και την πλουτοκρατική ολιγαρχία της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Είναι μια διαμάχη που περιγράφεται καλύτερα από τους φτωχούς των αστικών κέντρων στις αραβικές επαναστάσεις -αυτές οι μάζες που ρίχτηκαν στους δρόμους της Αιγύπτου, της Τυνησίας, της Συρίας, κλπ., το 2011- σε αντίθεση με την [πολιτική του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου](#). Αξίζει να θυμηθούμε ότι όταν οι Ιορδανοί άρχισαν να διαδηλώνουν προσφάτως ενάντια στα μέτρα λιτότητας τον Ιούνιο του 2018, τρία αραβικά κράτη του Κόλπου υποσχέθηκαν [2.5 δισεκατομμύρια δολάρια βοήθειας](#) προς την Ιορδανία ώστε να σταθεροποιήσει το βασίλειο και να καταπνίξει το λαϊκό κίνημα των νέων.

Για αυτά τα κράτη του Κόλπου και τις διεφθαρμένες θεοκρατικές απολυταρχίες πολύ λίγα μπορούν να ειπωθούν. Αλλά οι υποστηρικτές του ρηχού αντι-ιμπεριαλισμού χρειάζεται να απαντήσουν σε μια σειρά κρίσιμων ερωτημάτων. Προσπαθούν να κάνουν καμπάνιες αλληλεγγύης στους διάφορους αγώνες στην

περιοχή; Υπερασπίζονται την πρακτική ελευθερία της συνέλευσης, των συνδικάτων, των κομμάτων και ούτω καθεξής σε απολυταρχίες όπως του Ιράν; Ξεκινούν να συλλέγουν υπογραφές και να παίρνουν πρωτοβουλίες με τη βοήθεια διανοούμενων και ανεξάρτητων ακτιβιστών ενάντια στους νόμους διακρίσεων στην Ισλαμική Δημοκρατία, κυρίως στην [υποχρέωση των γυναικών να καλύπτουν τα πρόσωπά τους](#); Μάχονται ενάντια σε ένα θρησκευτικό, σεξιστικό, εθνοτικό, πολιτικό, καθεστώς απαρτχάιντ, ανεξάρτητα από το αν υπερασπίζονται τη μια ή την άλλη τάση της Ισλαμικής Δημοκρατίας; Συμφωνούν ότι το πυρηνικό πρόγραμμα είχε δυσβάσταχτες συνέπειες, οικονομικά και πολιτικά στις ζωές των απλών Ιρανών; Υποστηρίζουν τη λαϊκή προσπάθεια παρεμπόδισης αυτού του προγράμματος πέρα από τη διεθνή διαμάχη διεφθαρμένων πολιτικών;

Αν κάποιος αφήσει στην άκρη την κρατοκεντρική οπτική, συνειδητοποιεί ότι ο μόνος τρόπος να αποφευχθεί περαιτέρω κλιμάκωση στην περιοχή δεν είναι μια συμφωνία ανάμεσα σε κυβερνήσεις, αλλά, αντίθετα, μια δυνατή αντίσταση από τα κάτω ενάντια στο πυρηνικό πρόγραμμα.

Η λαϊκή δράση στο Ιράν δεν αποτελεί κάποιον μυστηριώδη σχηματισμό. Υπήρξε αποφασιστική, τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία, από το 2009 καθώς και στις διαδηλώσεις του 2017, 2018. Από τις διαδηλώσεις του 2017, έχει πάρει τη μορφή καθημερινού ακτιβισμού σε όλη τη χώρα. Το τελευταίο παράδειγμα αυτής της δράσης μπορεί να βρεθεί στον πρόσφατο λόγο του [Esmail Bakhshi](#), ενός εκπροσώπου των εργατών του συγκροτήματος Haft Tappeh Sugar Cane. Έπειτα από μακρές διαδοχικές απεργίες, ο ίδιος επέμεινε στη δημιουργία ανεξάρτητων εργατικών σωματείων ως τη μόνη διέξοδο από την τρέχουσα άσχημη κατάσταση.

Με μια τέτοια λαϊκή δράση, χτίζεται μια δομική αλλαγή στο σημερινό Ιράν. Ένα δημοκρατικό Ιράν, μια δημοκρατική ως ελπίζουμε περιοχή, απελευθερωμένη από τις καπιταλιστικές σχέσεις διεφθαρμένων και ολιγαρχών βασιλιάδων, θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον καπιταλιστικό ιμπεριαλισμό. **Η πρώτη**

αναγκαία συνθήκη στη μάχη ενάντια στον ιμπεριαλισμό είναι να πολεμήσεις τις ιμπεριαλιστικές σχέσεις στο εσωτερικό. Ο Τραμπ δεν είναι τίποτα άλλο εκτός από ένα φλύαρο ανδείκελο στην υπηρεσία της αμερικανικού τύπου [εταιρικής δημοκρατίας](#). Για να πολεμήσει κάποιος τον Τραμπ, θα πρέπει πρώτα να πολεμήσει τους δικούς του εγχώριους Τραμπ.

ΠΗΓΗ

Μετάφραση: Σοφία Παπαγιαννάκη

Υπόμνημα φωτογραφίας: Ο Ανώτατος Ηγέτης του Ιράν Ayatollah Ali Khamenei απευθύνεται σε χιλιάδες εθελοντικών δυνάμεων (Basij) στο στάδιο Azadi, Τεχεράνη, Ιράν, 04/10/2018.

Το ΝΑΤΟ, οι Πρέσπες & οι «Αντι-ιμπεριαλιστές»

Νώντας Σκυφτούλης – Θεόφιλος Βανδώρος

Είναι πλέον κοινή διαπίστωση ότι τμήματα της Αριστεράς σήμερα τροφοδοτούν την Άκρα Δεξιά. Φυσικά αυτό δεν αφορά το σήμερα αλλά έχει μια μακρά ιστορική πορεία από τη δεκαετία του '20 όπου το σύνολο των προταγμάτων της τότε Αριστεράς τροφοδότησαν τόσο τον Φασισμό όσο και τον Ναζισμό. Και όποτε η Άκρα δεξιά τροφοδοτήθηκε από την Αριστερά και τα κινήματα, δεν νικήθηκε ποτέ, διότι η πρώτη εξανεμίζει τα όπλα της κριτικής της Αριστεράς, ενσωματώνοντάς τα. Για το γεγονός αυτό της τροφοδότησης δεν ευθύνεται η Αριστερά και δεν γίνεται αυτό με έναν συνειδητό τρόπο. Τα κάθε φορά προτάγματα της Αριστεράς υποκλέπονται από την Άκρα δεξιά ώστε να αποκτήσει η ίδια κύρος και ηγεμονία.

Αλλά αυτό συμβαίνει διότι πρώτον η Αριστερά αυτά τα προτάγματα έχει και αυτά έχουν αυτές τις συνέπειες και δεύτερον προκειμένου να νομιμοποιηθεί σε ευρύτερες κοινωνικές κατηγορίες μετατρέπει τα αφηγήματά της σε εθνικά, με αποτέλεσμα να εκχωρεί «έδαφος» σε εθνικιστικές και ακροδεξιές αφηγήσεις. Αυτό δεν είναι κάτι το καινούργιο και επιστροφή δεν υπάρχει.

Αριστερά και Δεξιά ενταγμένοι στην ίδια οριζόντια διάσταση στο κοινοβούλιο θα αλληλοτροφοδοτούνται είτε εντός είτε εκτός κοινοβουλίου.

Ο Κρατικός σοσιαλισμός, ο εργατισμός, ο αντιιμπεριαλισμός, ο εθνικοαπελευθερωτισμός είναι μερικά σημεία κεντρικά για τα οποία ερίζουν ως προς την ηγεμονία οι αντίπαλοι κοινοβουλευτικοί πόλοι. Για τη συμφωνία των Πρεσπών τα πράγματα είναι πιο καθαρά. Εδώ δεν θα απαντήσουμε στην άκρα δεξιά η οποία είναι βουτηγμένη ιστορικά στην προδοσία και στον ακρωτηριασμό του έθνους που επικαλείται. Θα μιλήσουμε για αυτούς τους αριστερούς που στο όνομα του αντι-ιμπεριαλισμού είναι ενάντια στη συμφωνία επικαλούμενοι το ΝΑΤΟ και την είσοδο της Δημοκρατίας της Μακεδονίας σε αυτόν τον στρατοκρατικό συνασπισμό.

Στη χώρα αυτή το ΝΑΤΟ έχει στρατιωτική παρουσία 28 χρόνια και η «συνεργασία» της χώρας με το ΝΑΤΟ είναι μόνιμη σε όλα τα επίπεδα. Το αντιιμπεριαλιστικό επιχείρημα στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι κατάλληλο για να αποκρύψει τον εθνικισμό που κρύβεται πίσω από έναν όψιμο και άκαπνο αντιιμπεριαλισμό.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ:

Σε σχέση με τη συμμετοχή του Κράτους της Βόρειας Μακεδονίας σε Νατοϊκές εκστρατείες, στρατιωτικές επιχειρήσεις, και μάλιστα από το 1999, διαβάζουμε:

– ΕΙΣΑΓΩΓΗ: “Από το 1995 η ΠΓΔΜ εντάχθηκε στην Πρωτοβουλία για την ΕΙΡΗΝΗ του ΝΑΤΟ”, και συνεχίζει, “Για πολλά χρόνια η χώρα προσέφερε μια πολύτιμη υποστήριξη σε επιχειρήσεις, υπό την Αιγίδα του ΝΑΤΟ, στο Αφγανιστάν και το Κόσοβο”, “Αντίστοιχα το ΝΑΤΟ προσέφερε βοήθεια κατά τη διάρκεια των βίαιων συγκρούσεων ανάμεσα σε Αλβανούς και τις δυνάμεις ασφαλείας στα Δυτικά της χώρας τον Φεβρουάριο του 2001”. “Επίσης, το Γενικό Στρατηγείο του ΝΑΤΟ κατά τη διάρκεια της επέμβασης στο Κόσοβο, μετατράπηκε σε Γραφείο Διασύνδεσης που υποβοηθά σε ότι αφορά στο διάδρομο ασφαλείας και την υποστήριξη στη Στρατιά Κοσόβου (Kosovo Force ή και KFOR)”, “Μία Ομάδα Συμβούλων του ΝΑΤΟ στεγάζεται στο Υπουργείο Άμυνας της χώρας”.

Στη συνέχεια αναφέρεται: “Κεφάλαιο: Κομβικοί Τομείς Συνεργασίας. Η συνεργασία της χώρας με το ΝΑΤΟ είναι αμοιβαία επικερδής και περιλαμβάνει: (Ανάμεσα σε άλλα αναφέρεται), “Η συμμετοχή της χώρας στην Πρωτοβουλία για την Ειρήνη σε θέματα Σχεδιασμού και Εποπτείας ήδη από το 1999 βοήθησε να δομηθεί μιά ενδολειτουργικότητα αλλά και προσέφερε τη δυνατότητα προγραμματισμού στόχων που είναι κομβικοί στην αναβάθμιση ασφαλείας και στόχων για τις δυνάμεις ασφαλείας της χώρας”.

Και τελικά με τον τίτλο: “*Ευρύτερη Συνεργασία*: Η χώρα υποστηρίζει την εφαρμογή για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια. Η ουσιαστική συνεργασία με το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Ευρω-Ατλαντικών Καταστροφών Πρόσφατες δραστηριότητες περιλαμβάνουν την Κυβερνο-Άμυνα και την Αντιτρομοκρατία, την άμυνα ενάντια σε χημικούς, βιολογικούς ραδιενεργούς και πυρηνικούς κινδύνους και σε θέματα περιβαλλοντικής ασφαλείας. Συμμετέχει στο Πρόγραμμα για την

Ασφάλεια, την Επιστήμη και την Ειρήνη από το 1998...”.

Τελειώνει μάλιστα με την αναφορά: “Η Τουρκία αναγνωρίζει τη Δημοκρατία της Μακεδονίας με το Συνταγματικό της όνομα”.

Ήδη λοιπόν η χώρα είναι υποτελής στο ΝΑΤΟ και τα επιχειρήματα σύνδεσης της συμφωνίας των Πρεσπών με την επέκταση του ΝΑΤΟ είναι φούμαρα για να καλύψουν τον απροκάλυπτο Αριστερό εθνικισμό.

Όσον αφορά την συμφωνία των Πρεσπών παρ’όλο που καταφανέστατα είναι συμφωνία ισχύος του Ελληνικού κράτους επί του ασθενέστερου κράτους ωστόσο αυτή καθεαυτή μπορεί να εκτοπίσει την εθνικιστική ατζέντα. Όμως μπορεί και να την υποδαυλίσει περισσότερο κι αυτό γιατί από τη γέννηση τους τα εθνοκράτη παράγουν από τη φύση τους τον ανταγωνισμό και τον πόλεμο, την εξαίρεση και τον ρατσισμό, όταν αυτά τα διαχειρίζεται ο ναζισμός και ο φασισμός και οι σύγχρονες εκδοχές τους.

Η Γεωιδεολογία των Καταφρονεμένων

Του Νώντα Σκυφτούλη

...Και το νήμα του νέου χωρισμού

Αναλαμβάνοντας τη διαχείριση του ελληνικού καπιταλισμού, ο Σύριζα άφησε στη χωρικότητα του πεδίου της Αριστεράς ό,τι ήδη

προϋπήρχε αλλά και ένα εξίσου γνωστό μικρό πολιτικό υποκείμενο που απέβαλε από τα σπλάχνα της κυβερνησιμότητας του.

Το κενό στον χώρο της ιδεολογίας της Αριστεράς, που η απόδραση του Σύριζα θα άφηνε, ήταν όχι μόνο υπερπλήρες αλλά ξεχειλίζε από την πολυδιατυπωμένη και θεσμισμένη αφηγηματική πληθώρα.

Η πανσημία που χαρακτηρίζει τη μεθοδολογία του συγκεκριμένου χώρου δεν κατόρθωσε να αρθρώσει ούτε μία νέα σημασιολογική κριτική σε ένα πρωτόγνωρο συμβάν που ήταν η ανάληψη της κυβέρνησης από την Αριστερά και η κατάληψη των υπουργικών θώκων από πρώην και νυν συντρόφους. Η νέα, πλέον, αριστερή ανάλυση και αντίληψη απέναντι στο κράτος, στον καπιταλισμό, στην κυρίαρχη θέσμιση, είναι τελικά η πολιτική άποψη του Σύριζα, ο οποίος μπορεί να νομιμοποιείται κοινωνικά αλλά και να αυτοαναιρείται ρητά. Αντιθέτως, η άλλη εναπομείνασα αριστερή αφηγηματική πληθώρα δεν είναι νέα αλλά παραδοσιακή, της οποίας η διαρκής επανάληψη την οδηγεί και αυτήν στην αυτοαναίρεση των θεσφάτων τα οποία χρησιμοποιεί ως αφετηρία.

Μέσα από αυτή την πληθώρα των κριτικών του αριστερού χώρου, αποκαλύπτεται διαμέσου του λόγου, όχι η πολλαπλότητα και η πολυμορφία, αλλά η μονοσήμαντη αφαίρεση που καθόρισε και καθορίζει την ελληνική Αριστερά. Είναι αυτή η αφαίρεση που πληρώνει τα κενά και τα κάνει να ξεχειλίζουν. Είναι το ιστορικό φαντασιακό του χώρου της Αριστεράς, στο οποίο κανένα νέο στοχαστικό δεν προστέθηκε τα τελευταία 50 χρόνια. Παρήχθησαν μόνο κάποιες σημασιολογικές αναδιαρθρώσεις, αναγκαστικά για λόγους συγχρονισμού με τον ευρύτερο αισθητό κόσμο. Αυτές τις αναδιαρθρώσεις ενσωμάτωσε ο Σύριζα για να επιφέρει το τελικό πλήγμα σε ό,τι νέο για το χωρικό πεδίο της Αριστεράς.

Στο εγγενές έλλειμμα της ιδεολογίας της ελληνικής Αριστεράς οφείλεται τόσο η αδυναμία ανάδυσης ενός νέου πολιτικού λόγου έπειτα από μια κρίση, μια διάσπαση, μια ήττα, μια νίκη, όσο και η κοινότοπη επαναληψιμότητα κριτικής άποψης για τα όποια πολιτικά συμβάντα. Αυτή η μανιέρα έρχεται πληθωριστικά να

καλύψει το κενό που δημιουργείται και τελικά το αφήνει ουσιαστικά περισσότερο κενό, διότι με κοινοτοπίες και κενολογίες δεν γεμίζει ούτε πληρούται κανένα κενό.

Τι ήταν και τι είναι η ελληνική Αριστερά

Η ελληνική Αριστερά στο σύνολό της δεν υπήρξε κομμουνιστική. Ο Κομμουνισμός για το σύνολο του χώρου της ιδεολογίας της Αριστεράς ήταν μια μελλοντολογική, πολύ μακρινή αφαίρεση, η οποία εκτοπιζόταν από ένα δαιδαλώδες σύστημα μεταβατικών αφαιρέσεων και οι οποίες απορροφούσαν όλη τη φαιά ουσία του αριστερού αφηγήματος. Ο κομμουνισμός αποτελεί ένα τόσο μεγάλο πρόσχημα, που αφήνεται να αναδυθεί μέσα από την παρακμή της κατώτερης του αφαίρεσης – τον Σοσιαλισμό. Για αυτόν τον συλλογισμό είναι αλήθεια πως δεν φταίνε οι Έλληνες Αριστεροί αλλά είναι σίγουρο ότι είναι οι μόνοι στην Ευρώπη που ήθελαν να τον ακούσουν και να πλειοδοτήσουν σε αυτόν. Φυσικό επόμενο αποτελεί, λοιπόν, η έλλειψη κομμουνιστικής κουλτούρας και φυσικά αντίστοιχου σχεδίου.

Η ελληνική Αριστερά δεν υπήρξε ποτέ αντικαπιταλιστική. Ο αντικαπιταλισμός παρουσιάστηκε μέσα από ένα σύνολο μεταβατικών «αντικαπιταλιστικών» τακτικών, οι οποίες παρέπεμπαν εντέλει στην κατάληψη της εξουσίας και οι οποίες θα εφάρμοζαν, τελικά, τον κρατικό καπιταλισμό, αφού κάτι άλλο δεν υπήρχε στα υπόψιν. Η παντελής απουσία σοσιαλιστικού σχεδίου αντικαθίσταται από την κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής, τη μεγαλύτερη δηλαδή απόδειξη εφαρμογής κρατικού καπιταλισμού.

Η λαϊκή δημοκρατία, το αντιιμπεριαλιστικό στάδιο, ο εθνικοαπελευθερωτικός χαρακτήρας, και οι διάφορες μορφές και ονοματοδοσίες παρείχαν στην επερχόμενη σταδιακή «επανάσταση», κατά τη διάρκεια της μεταπολίτευσης, και τον αντίστοιχο χαρακτήρα, αθρώνοντας ταυτόχρονα την πολιτική και οικονομική δομή του ελληνικού καπιταλισμού απέναντι στους «ξένους δυνάστες», στους «ιμπεριαλιστές» και στα «ξένα συμφέροντα».

Η επανάσταση, ως ρήξη με το υπάρχον, είχε αποδράσει από το

φαντασικό της Αριστεράς όπως και η Αριστερά από αυτό. Το κενό αυτό κάλυψαν άλλα φαντασικά, είτε **εθνικά** είτε **αντιιμπεριαλιστικά**, τα οποία αντικατέστησαν τις οπτικές με τις οποίες φαίνεται ο κόσμος αλλά και τα διάφορα πολιτικά και κοινωνικά πράττειν.

Σε αυτή την κατεύθυνση, και όπως συμβαίνει σε κάθε ιδεολογικοποιημένη πολιτική, παρουσιάστηκε μία διττή γλώσσα, μία του αισθητού κόσμου και μία του υπεραισθητού. Και ενώ στην αρχή φαινόταν ορθολογική αυτή η διττή αμφισημία, μόλις έπεσε τελείως και η χωρικότητα του υπαρκτού, μετετράπη ο σοσιαλισμός και ο κομμουνισμός σε ρώσικη σαλάτα και έμειναν οι υπόλοιπες αφαιρέσεις (αντιιμπεριαλιστικές, κ.λπ.) αποσπασματικές, ορφανές αλλά και απονεκρωμένες από το κομμουνιστικό περιεχόμενο των φορέων τους. Όλα αυτά βρίσκονται πλέον στριμωγμένα στον χώρο της άκρας Αριστεράς, λες και ήθελε κάποιος να τα εναποθέσει εκεί και να φύγει από τον χώρο.

Το αποτέλεσμα, το οποίο βλέπουμε δια γυμνού οφθαλμού στην εναπομείνασα Αριστερά, είναι ότι εξαντλεί την κριτική της σε δύο επίπεδα, τα οποία δεν ανήκουν με φυσικό τρόπο στην Αριστερά. Ανήκουν στην Εθνοκρατική Δεξιά, η οποία, παρ' όλη την εις βάρος της ιστορικότητα, επαναοικειοποίησε την ηγεμονία της σε αυτά τα τρόπαια της ελληνικής Αριστεράς, η οποία τα διακινούσε εισπράττοντας γόητρο και οίκτο μαζί. Με αυτόν τον τρόπο, στην τελευταία απέμεινε το ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ, η κριτική στην πολιτική με όρους ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ.

Το ΚΚΕ δικαιωματικά, η μήτρα του αντιιμπεριαλισμού

Η κυρίαρχη μήτρα ιδεολογικής παραγωγής στον χώρο των πολυτασικών αριστερών ρευμάτων είναι δίχως αμφιβολία το ΚΚΕ. Με βάση το κόμμα αυτό, και σε σχέση σύνθεσης ή αντίθεσης, παράγονται οι νοητικές δομές της αριστερής ιδεολογίας και το «σκεπτικό» για τον αισθητό κόσμο, τον εγχώριο και τον διεθνή. Το ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ για το ΚΚΕ είναι μια νοητική δομή με ενδογενή αλλά και εξωγενή αίτια.

Το πρώτο, διότι το κόμμα αυτό αντικατέστησε νωρίς την επανάσταση, ως φαντασιακό πρόταγμα, με το λαϊκοδημοκρατικό ή λαϊκομετωπικό και πέρασε την οπτική του μέσα από τα συμφέροντα της λαϊκομετωπικής συμμαχίας σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο. Ήρθε και η δεκαετία του '40, όχι μόνο για να επισφραγίσει αυτή την προοπτική αλλά και για να την επιβραβεύσει. Έκτοτε, ο εθνοκρατισμός, ο αντιιμπεριαλισμός με μικρές ή μεγάλες εντάσεις, είναι η βάση της ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Η τελευταία ενδυναμώθηκε από τον δεύτερο, τον εξωγενή παράγοντα, που είναι ο καθορισμός του κόμματος αυτού από την εξωτερική πολιτική της Ρωσίας (Σ.Ε.), του πάλαι ποτέ κρατικού καπιταλισμού. Ενώ, δηλαδή, στα καθεστώτα με κυρίαρχη ιδεολογία τον μαρξισμό-λενινισμό, η γεωιδεολογία έπαιζε τον ρόλο της υπεράσπισης και διεύρυνσης των κρατικών τους συμφερόντων, για τα αδελφά κόμματα και τις ομαδοποιήσεις στον υπόλοιπο κόσμο ανάγονταν σε ιδεολογία και πολιτική παρέμβαση που έφτανε στα όρια ενός ιδιότυπου σουρεαλισμού.

Η κινέζικη θεωρία των τριών κόσμων (α' κόσμος: οι δύο υπερδυνάμεις, β' κόσμος: ο αναπτυγμένος καπιταλισμός, γ' κόσμος: οι υπανάπτυκτες χώρες), η οποία δικαιολογούσε τις οικονομικές και διπλωματικές σχέσεις της μαοϊκής Κίνας με διάφορες δικτατορίες (Χιλής, κ.λπ.), εξελίχθηκε στην Ελλάδα ως μία στρατηγική για τα διάφορα αριστεριστικά ΜΛ κομμάτια και ως πολιτική πρόταση στις ντόπιες άρχουσες ελίτ. Και αυτό δεν ήταν ένας απλός αντιιμπεριαλισμός αλλά αποτελούσε την αθωωτική και νομιμοποιητική φόρμα των σχέσεων κυριαρχίας του υπάρχοντος.

Είχε δίκιο το ΚΚΕ όταν θεωρούσε τους Έλληνες αριστεριστές, δεξιούς οπορτουνιστές ως προς αυτό, διότι έφτασαν να υποστηρίζουν και αντιδραστικά εθνικο-κινήματα στον τρίτο κόσμο. Η άκρα Αριστερά, επομένως, δεν αντλεί τον αντιιμπεριαλισμό της από τις παραδόσεις του ΕΑΜ αλλά τον ενισχύει και με δικά της όπλα, μετατρέποντάς τον σε μια **φευγάτη γεωπολιτική καρικατούρα** (12 μίλια στο Αιγαίο). Με αυτές τις παραδόσεις να κυριαρχούν, δεν ξέφυγαν ποτέ, όσο και αν τις στρογγύλεψαν, και ποτέ δεν έγιναν ούτε αντικαπιταλιστές

ούτε βεβαίως και κομμουνιστές, όποια έννοια και να δώσουμε σε αυτούς τους όρους. Παρ' όλα αυτά, τις χρησιμοποιούν για να υποδηλώσουν όλα τα παραπάνω.

Η συγκρότηση σε ένα λαϊκίστικο αφήγημα, ακόμη κι αν είναι κάτι απολύτως εθνικιστικό, είναι πλέον αυτοσκοπός και θα το υιοθετήσουν αρκεί να υπάρχει ελπίδα ότι θα τροφοδοτηθούν από κόσμο. Γιατί άλλη ελπίδα δεν υπάρχει...

...και από τον αντιιμπεριαλισμό στον εθνικισμό

Η Αριστερά για το Μακεδονικό, τη Μέση ανατολή και την ΕΕ έχει μια εθνοκεντρική οπτική. Μόνο που σήμερα αυτή η αντιιμπεριαλιστική εθνοκεντρική πολιτική αποτελεί κυρίαρχη ιδεολογία και καθολική για τη μικρομεσαία, τουλάχιστον, τάξη αλλά και για τις κυρίαρχες θεσμίσεις (Παιδεία, Δικαιοσύνη, Εκκλησία) με συνέπεια την αμηχανία των διαχωριστικών γραμμών που προκύπτει. Ο *θύτης και το θύμα αγκαλιά*, ο Σκαλούμπακας με τον Θεοδωράκη, ο Αριστεριστής τάδε με τον χρυσαυγίτη. Αν τα διάβαζε αυτά κάποιος σε έναν άλλον χρόνο θα τα θεωρούσε συκοφαντίες σταλινικού τύπου. **Να όμως που τα είδαμε με τα μάτια μας γιατί ήμασταν απέναντί τους στις 4 Φλεβάρη.**

Τον τόνο και τον χαρακτήρα σε αυτή την τελευταία γεωιδεολογική εξέλιξη της Αριστεράς τον έδωσαν ασφαλώς ο Συνασπισμός το '89 και ο Σύριζα, συμπορευόμενος με την ακροδεξιά ΑΝΕΛ το 2015. Και σε αυτούς τον παρέδωσαν οι κυρίαρχες αξίες του Ελληνικού Βαλκανικού εθνοκρατισμού. **Τέλος, λοιπόν, οι διαχωριστικές γραμμές Δεξιάς -Αριστεράς.** Το μόνο βέβαιο είναι το νέο νήμα των διαχωριστικών γραμμών, που βρίσκεται ήδη στο προσκήνιο, ανατρέποντας τις χωριστικές αχνοκεριές του παρελθόντος διαχωρισμού.

Συμβαίνουν όμως και εις τας Αναρχίας

Υπάρχουν καθολικά φαινόμενα που εσωτερικεύονται από όλους, γι' αυτό και τα λέμε καθολικά. Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, η εμφάνιση του χώρου της Αναρχίας και του Αντιεξουσιαστικού εν γένει ρεύματος κριτικής, ανέδειξε μια πολιτική και ένα

φανταστικό πέρα και ενάντια σε αυτή την ιδεολογία και πολιτική της Αριστεράς (του ΠΑΣΟΚ συμπεριλαμβανομένου) και από αυτό το πλαίσιο αντλούσε τη δυναμική του. Η κριτική στον αντιιμπεριαλισμό, στο εθνικοανεξαρτησιακό και σε όλον τον πολιτισμό που τα πλαισίωνε, ήταν δίχως αμφιβολία ο πιο βαθύς διαχωρισμός απέναντι στα επαναστατικά προτάγματα που προέβαλλε ο αντιεξουσιαστικός διαφωτισμός.

Παρά την άτακτη φαινομενική υποχώρηση της αριστερής αντιιμπεριαλιστικότητας, ομάδες από τον αναρχικό χώρο φρόντισαν να την καλύψουν και ενισχύσουν, μηχανιστικά είναι η αλήθεια, με ένα είδος **αναρχικού αντιιμπεριαλισμού**. Αυτό έγινε για δύο λόγους που είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε. Η βαθμιαία έξοδος των αναρχικών ομαδοποιήσεων από το σύνολο του αναρχικού προτάγματος και η αντικατάστασή του με ιδεοληψίες και στάσεις προσωρινού και ευκαιριακού χαρακτήρα είναι ο πρώτος λόγος. Δεύτερον, η προσφυγή στα αντιιμπεριαλιστικά μαρξιστικά-λενινιστικά αφηγήματα, λόγω πολιτικής και αναλυτικής ανεπάρκειας.

Αλλά το σημαντικότερο είναι που όλα αυτά γίνονται αποδεκτά και από ένα υποκείμενο το οποίο έχει παραδοθεί σε αυτές τις ανακουφιστικές και παρηγορητικές ψευτοπολιτικές. Ναι μεν δεν υπάρχει κίνδυνος διεύρυνσης, ούτε δυνατότητα εμφάνισης ενός αναρχικού Κιμ, αλλά υπάρχει κίνδυνος γελοιοποίησης της, καταναλωμένης με περίσσεια βουλιμία, λέξης “Αναρχία”. Η χωρίς φειδώ χρησιμοποίηση του όρου, λόγω της γοητείας που προκαλεί αλλά και του κόσμου που συσπειρώνει λόγω ταυτότητας –διότι σε άλλη περίπτωση θα ήταν πιο υποδεέστερο το μπαγκράουντ αυτό και από μια ομάδα μ-λ – κατατρώει σαν σαράκι αυτό το υψηλό ιδεώδες.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, είναι αναγκαίο να επαναδιατυπώσουμε τα αντιεξουσιαστικά προτάγματα και όχι μόνο γι’ αυτόν τον λόγο, ο οποίος ούτως ή άλλως ανήκει στο δίπολο **επανάσταση ή εθνικισμός, αντιιμπεριαλισμός**. Αλλά υπάρχουν πολλοί πιο σημαντικοί και σύγχρονοι λόγοι.

Η συγκεντροποίηση του σύγχρονου κράτους επιβάλλει μια κυβερνησιμότητα και διαχειρισιμότητα έλεγχου και επιτήρησης, αποστεωμένης από κάθε πολιτικό και νοηματικό περιεχόμενο. Πέρα από τις σχέσεις κυριαρχίας, τεχνολογίας και οικονομίας, η αντιεξουσιαστική κριτική είναι πιο επίκαιρη από ποτέ και αυτό είναι πλέον καθολικά αποδεκτό.

Γνωρίζοντας ότι η εξουσία και το Κράτος είναι η βάση και η δυνατότητα της καταπίεσης, των ανισοτήτων του καπιταλισμού, του ιμπεριαλισμού αλλά και της θανατοπολιτικής του Άουσβιτς, θα διευρύνουμε την αντιεξουσιαστική κριτική σήμερα σε όλα τα σημεία. Ο Οργουελικός εφιάλτης της επιτήρησης και του ελέγχου, της εκμετάλλευσης και του χρηματοπιστωτικού ολοκληρωτισμού δεν παίρνει εναλλακτική διαχείριση. Η κατάργηση των σχέσεων κυριαρχίας περνά μέσα από την κατάργηση του κράτους, με προοπτική την κοινωνική οργάνωση της αυτονομίας, της αντιεξουσίας, της άμεσης δημοκρατίας.

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο [τεύχος της Βαβυλωνίας #20](#).

Ο Συριακός Εμφύλιος, η Αντιεξουσιαστική Κριτική & τα Κουλουβάχατα της Ιστορίας

Στέφανος Μπατσής

Ας αρχίσουμε από μία παραδοχή. Τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου πολέμου δεν αποτελούν έναν γόρδιο δεσμό που καλεί για λύση το αμφίστομο ξίφος του αντιιμπεριαλισμού ή οι αντιδραστικές θεωρήσεις της γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής

ανάλυσης. Αντιθέτως, παραπέμπουν σ' ένα κουβάρι με πολλά νήματα, πολλές αφετηρίες και αβέβαιη ή και συχνά αμφίσημη κατάληξη για την ερμηνεία και την πολιτική σκέψη. Άλλωστε, η πυκνή αυτή επταετία εμφανίζει σημάδια αλλαγής παραδείγματος. Από την ίδια τη μικροφυσική και τεχνολογία του πολέμου έως την επιστροφή των σημασιών στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα, τίποτα δεν μοιάζει γνώριμο και καμία βεβαιότητα δεν φαίνεται να μην μπορεί να γκρεμιστεί.

Η αμηχανία σημαντικών κομματιών της Αριστεράς και του ελευθεριακού χώρου μπροστά σε αυτή τη ρευστότητα αποτυπώνεται όλο και συχνότερα σε άτοπα και παραδοξολογίες. Παρατηρείται μεταξύ κραυγών για τη "Νίκη στα όπλα του συριακού στρατού" και στήριξης στον κοινό άξονα "Άσαντ, Ρωσίας, Ιράν και Χεζμπολάχ" αλλά και μιας πρακτορολογικής και συνωμοσιολογικής ρητορικής που, δυστυχώς, όλο και συχνότερα μας επιδεικνύει τον αντισημιτισμό της. Το κείμενο αυτό, επομένως, αλλά και η εκδήλωση που συνδιοργανώνεται με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ* τοποθετούνται σε μια στιγμή που ο δημόσιος διάλογος εντός των αριστερών και ελευθεριακών μικροκόσμων τείνει να εκτροχιαστεί προς θέσεις ασυνεπείς με όσα θεωρητικά πρεσβεύουν οι φορείς τους.

Μια αναγκαία επίσκεψη στο 2011

Έχει την αξία του, θεωρώ, να διατρέξουμε ευσύνοπτα τα γεγονότα, καθότι οι κραυγές που υψώνονται, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας νέας επέμβασης του ευρωατλαντικού άξονα, λειτουργούν αποπροσανατολιστικά, θέτοντας κι ένα καινούριο σημείο μηδέν, λες και ο πόλεμος στη Συρία δεν είναι μια επταετής πραγματικότητα, αλλά ξεκινά και σταματά συγχρονισμένος με τα αριστερά αντιαμερικανικά αντανακλαστικά.

Πηγαίνοντας πίσω, στο 2011, θυμόμαστε τον αραβικό κόσμο να συγκλονίζεται από αυτό που οι δυτικοί δημοσιολογούντες ονόμασαν Αραβική Άνοιξη. Σε Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτο και Συρία οι κοινωνίες βρίσκονται σε κίνηση. Διαδηλώσεις με δημοκρατικό και κοσμικό τόνο ενάντια στην αυταρχικότητα των καθεστώτων

αλλά και στις σοβούσες κοινωνικές ανισότητες, που οδηγούν με γεωμετρική ταχύτητα μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην εξαθλίωση. Ας μην ξεχνάμε ότι του ξεσηκωμού στη Συρία έχει προηγηθεί μια παρατεταμένη περίοδος ξηρασίας, με αποτέλεσμα την εσωτερική μετανάστευση χιλιάδων αγροτών προς τα αστικά κέντρα, όπου αντιμετώπισαν συνθήκες απόλυτης φτωχοποίησης και αβεβαιότητας.

Ας μην ξεχνάμε, επίσης, ότι το καθεστώς Άσαντ αποτελούσε και αποτελεί μια κληρονομημένη δικτατορία, ένα αστυνομικό κράτος που αποκλείει τη διεύρυνση της πολιτικής συμμετοχής και τη συγκροτημένη άσκηση αντιπολίτευσης.

Ενώ στην Τυνησία και την Αίγυπτο οι δικτατορίες καταρρέουν χωρίς οι εξεγέρσεις να πάρουν το χαρακτήρα ένοπλης αντιπαράθεσης, στη Συρία ο Άσαντ είναι αποφασισμένος να διατηρήσει την εξουσία του με κάθε κόστος. Στις διεκδικήσεις για ελευθερία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη απαντά με συλλήψεις, δολοφονίες και βασανισμούς. Ο συριακός στρατός ανοίγει πυρ σε ειρηνικούς διαδηλωτές, η καταστολή των αντιφρονούντων γίνεται επικίνδυνα ασφυκτική και η σύγκρουση με το καθεστώς παίρνει γρήγορα τον δρόμο του εμφυλίου πολέμου, όταν ομάδες αντικαθεστωτικών απαντούν στη βία του συριακού κράτους.

Η κλιμάκωση είναι ραγδαία, με τις διαμαρτυρίες και τις συγκρούσεις να γενικεύονται και να αφορούν πλέον ολόκληρη τη χώρα. Οι εξεγερμένοι έχουν να αντιμετωπίσουν από τη μία πλευρά τη συριακή μηχανή θανάτου του Άσαντ κι από την άλλη τις τζιχαντιστικές ομάδες της Αλ Νούσρα και του Ισλαμικού Κράτους. Ο Άσαντ άλλωστε είναι αυτός που απελευθερώνει μαζικά τζιχαντιστές από τις συριακές φυλακές, οι οποίοι στρέφονται περισσότερο ενάντια στους αντικαθεστωτικούς και στους Κούρδους της Βόρειας Συρίας παρά στο ασαντικό καθεστώς.

Η προσπάθεια αυτοοργάνωσης των περιοχών που εγκαταλείπουν οι καθεστωτικοί παίρνει, έστω σε εμβρυακό και περιορισμένο βαθμό,

σάρκα και οστά μέσω της ανάδυσης πλήθους τοπικών συμβουλίων, ωστόσο βρίσκεται πιεσμένη από τη φονταμενταλιστική ετερονομία του Ισλαμικού Κράτους και την αποφασιστικότητα του Άσαντ να μην αφήσει τίποτα όρθιο μέχρι την τελική επικράτηση. Η φρίκη και η βαρβαρότητα συνθέτουν τη νέα πραγματικότητα και μοιραία κάθε προσπάθεια χειραφέτησης αφυδατώνεται και σταδιακά ηττάται. Τελευταίος σταθμός αυτής της ήττας η πτώση του ελεύθερου Αφρίν ύστερα από την επιχείρηση “Κλάδος Ελιάς” του τουρκικού στρατού και την κυνική αδιαφορία της Δύσης.

Σιγά το νέο, αλλά το κράτος σκοτώνει

Ο λογαριασμός γράφει 600.000 νεκρούς και 5-6 εκατομμύρια εκτοπισμένους πρόσφυγες σε γειτονικά κράτη ή στην Ευρώπη, αλλά θα μένει ανοιχτός όσο η κρατική θανατοπολιτική αποτελεί τον κυρίαρχο τρόπο διαχείρισης. Αν κάτι έπρεπε να έχουμε διδαχτεί από τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου, είναι ότι ο κρατισμός βάζει την ταφόπλακα σε κάθε προσπάθεια χειραφέτησης και επιχειρεί να γεμίσει κάθε κενό εξουσίας με ατσάλι και αίμα. Η τέχνη του να μην κυβερνάσαι από κάποια ετερόνομη εξουσία έρχεται αντιμέτωπη με την πύκνωση του κρατισμού, την ωμή επιβολή της βίας. Ως εκ τούτου, συνιστά αυτοκαταστροφή και ακρωτηριασμό της ελεύθερης σκέψης η παροχή αλληλεγγύης σε κρατικές οντότητες (“Νίκη στο συριακό στρατό”) ή η επιλογή μεταξύ των διαφορετικών κρατικών συμμαχιών (στήριξη στον “άξονα Συρίας, Ιράν, Ρωσίας, Χεζμπολάχ”).

Ο Άσαντ, με την αρωγή της Ρωσίας και περιφερειακών δυνάμεων, επιχειρεί το μακέλεμα κάθε εναπομείνουσας φωνής αντίστασης και αντιπολίτευσης, συχνά υπό το πρόσχημα του πολέμου ενάντια στον τζιχαντισμό. Είναι πασιφανές, σε όποιον θέλει να το δει, πως το καθεστώς δεν θα σταματήσει μέχρι να διασφαλίσει πλήρως τη θέση κυριαρχίας του όσο θάνατο κι εκτοπισμό κι αν χρειαστεί να παράξει. Η χρήση ή μη χρήση χημικών όπλων τη δεδομένη στιγμή συσκοτίζει τη συζήτηση, καθώς τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος έχουν τεκμηριωθεί επαρκώς μέσα στον χρόνο. Αυτό θα έπρεπε να είναι κάτι αδιαπραγμάτευτο κι από εκεί να εκκινεί

κάθε συζήτηση περί απόδοσης ευθυνών.

Εντούτοις, δεν μας είναι άγνωστη και δεν παραγνωρίζουμε τη φύση και τη στόχευση της ευρωατλαντικής επέμβασης. Οι ΗΠΑ διεξάγουν σταθερά έναν πόλεμο δια αντιπροσώπων (proxy war) τόσο στη Μέση Ανατολή όσο και σε άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα τη ζωνοποίηση μεγάλων περιοχών, την αποσταθεροποίηση των κεντρικών εξουσιών, όταν αυτές δεν τους είναι αρεστές, και εν τέλει τη δημιουργία αποτυχημένων κρατών (failed states). Μολονότι η πρόσφατη επέμβαση ΗΠΑ και συμμάχων στη Συρία, μετά τη χρήση χημικών όπλων από το καθεστώς Άσαντ, δύσκολα μπορεί να εγγραφεί σε ένα συνολικότερο σχέδιο και μάλλον αποτελεί περισσότερο ένα επικοινωνιακό εγχείρημα διάσωσης του αμερικανικού συμβολικού κεφαλαίου, η όλη αμερικανική στρατηγική δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας.

Οι ΗΠΑ, όπου δεν μπορούν οι ίδιες να επιβάλλουν την τάξη, προτιμούν το χάος και η πραγματικότητα δείχνει ότι δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να την επιβάλλουν, σε μία συνεχώς πιο σύνθετη και εύθραυστη διεθνή συγκυρία.

Στην ίδια ζώνη αμηχανίας δείχνουν να καρκινοβατούν και οι παραδοσιακοί Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ, ο σημασιακός πυρήνας των οποίων βρίσκεται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, με τις πολιτικές ελίτ να αδυνατούν να μεθερμηνεύσουν σε νέα σχήματα την απουσία νοήματος και τον αποπροσανατολισμό των δυτικών κοινωνιών. Ο δυτικοκεντρισμός τους πληγώθηκε αλλά και κινητοποιήθηκε, όταν το καμπαράκι του Ισλαμικού Κράτους ήχησε, ωστόσο ο τρόπος που οι παλιές αποικιακές δυνάμεις έχουν μάθει να διευθετούν τους λογαριασμούς τους σήμερα, μόνο ως προς το εσωτερικό τους μπορεί να λειτουργήσει κι αυτό αμφίβολα.

Εξάλλου, η συμμετοχή αφενός της Γαλλίας και της Αγγλίας κι αφετέρου του Ιράν, της Σ. Αραβίας και της Τουρκίας στις πολεμικές συρράξεις και στη συνεχώς ενεργή διαπραγμάτευση για το μέλλον της περιοχής δεν μπορεί και δεν πρέπει να κατανοείται ως αποκλειστικά υποκινούμενη από τις μεγαλύτερες

δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ρωσίας, καθώς τα εν λόγω κράτη εκτυλίσσουν πολλαπλές στρατηγικές, και μάλιστα φαινομενικά αντιθετικές, κοιτώντας άλλοτε στο εσωτερικό και άλλοτε στο εξωτερικό τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η σύγκρουση στη Συρία αποκαλύπτει τη γυμνή φύση του κρατισμού και των διαφόρων σχεδίων διαχείρισης. Η πριμοδότηση σχεδίων αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και στην επιστροφή στον προστατευτισμό του εθνοκρατισμού άπτονται, κατά τη γνώμη μου, της ιδεολογικής σύγκρουσης γύρω από τον συριακό εμφύλιο και συχνά οδηγούν τον διάλογο σε γόνιμα μονοπάτια. Ωστόσο, είναι απαράδεκτο για όσους επιθυμούν την κοινωνική απελευθέρωση να σιωπούν μπροστά στα εγκλήματα του Άσαντ και της Ρωσίας, να ταυτίζουν τις κοινωνίες με τους κρατικούς σχηματισμούς και να αποσιωπούν τις αντιπολιτευόμενες θέσεις και αντιστάσεις. Δυστυχώς οι φωνές αυτές, από ντροπαλές και χαμηλόφωνες, γίνονται σιγά-σιγά εκκωφαντικές και βρίσκουν όλο και βαθύτερο έρεισμα αφενός στα διάφορα αριστεριστικά αρτικόλεξα και αφετέρου σε τελούσες σε σύγχυση τάσεις του αναρχικού χώρου.

Τα κουλουβάχατα της ιστορίας

“Κανένα πολιτικό κόμμα, όποιο κι αν είναι το πρόγραμμά του, δεν μπορεί να αναλάβει αποτελεσματικά τη διεύθυνση του κράτους, χωρίς να γίνει εθνικό”

Μαξ Βέμπερ 1917

Η ιδεολογία του αντιιμπεριαλισμού λειτούργησε και λειτουργεί ως δίαυλος μέσα από τον οποίο η εθνική ιδεολογία εγγράφεται στο εσωτερικό των ριζοσπαστικών πολιτικών χώρων. Ως ιδεολογία που συχνά επικυριαρχεί του κομμουνιστικού ή αντικαπιταλιστικού στοιχείου εντός της αριστερής πολιτικής σκέψης, εγκλωβίζει τα υποκείμενα στα ασφυκτικά όρια του έθνους κράτους, οδηγώντας τα στη νομιμοποίηση αντιδραστικών καθεστώτων και κρατικών επιλογών.

Ο αντιιμπεριαλισμός πειθαρχεί και στοιβάζει τα υποκείμενα

πίσω από κρατικές επιταγές κι αναδεικνύεται ως πρώτης τάξης όπλο στα χέρια του κρατισμού και μάλιστα υπό το πρόσχημα της αντίστασης, της υποστήριξης του αδύναμου έναντι του ισχυρού.

Ο πολιτικός διάλογος γύρω από τον συριακό εμφύλιο μας αποκαλύπτει τη φύση του αντιιμπεριαλισμού σε όλη της την καθαρότητα. Ο αντιιμπεριαλισμός βλέπει μόνο τα κράτη και τις κινήσεις τους πάνω σε μια πλανητική σκακιέρα, όπου οι κοινωνίες παρακολουθούν αμέτοχες και στάσιμες. Συναφώς, ο αντιιμπεριαλισμός παραβλέπει τόσο τις λαϊκές διαμαρτυρίες εντός της συριακής κοινωνικής πραγματικότητας όσο και το πείραμα διεύρυνσης της δημοκρατίας και της ελευθερίας στα καντόνια της Ροζάβα, εφόσον η ιστορική κίνηση δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται με την κρατική πολιτική.

Παραπληρωματικός του αντιιμπεριαλισμού, ο αντιαμερικανισμός προσφέρει έναν εύπεπτο και φενακισμένο αντικαπιταλισμό για εθνική κατανάλωση. Σε έναν κόσμο όλο και πιο σύνθετο, όπου διαχωριστικές γραμμές του παρελθόντος ίσως χάνουν τη σημασία τους, ανακουφίζει αλλά και αδρανοποιεί τα πολιτικά αντανakλαστικά μέσα από ένα απλουστευτικό και ολοποιητικό εξηγητικό σχήμα. Δυστυχώς όμως για την Αριστερά, η οποία μοιάζει να βρίσκεται σήμερα **στη λάθος πλευρά της ιστορίας**, από την ίδια ιδεολογική φαρέτρα αντλούν σε ολόκληρη τη Δύση και τα νέα μορφώματα της Δεξιάς, τα οποία δεν δυσκολεύονται καθόλου να προσαρμόσουν τον αντιιμπεριαλισμό και τον αντιαμερικανισμό στα μέτρα του εθνικισμού, της κλειστότητας και του υψώματος τειχών. Στα καθ' ημάς, άλλωστε, λίγος μόνο χρόνος έχει περάσει από τη συμπίεση στα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό μερίδας της Αριστεράς με την Άκρα Δεξιά.

Από την άλλη, η γλώσσα της γεωπολιτικής, η οποία συχνά παρεισφρέει και επιτονίζει αριστερές και ελευθεριακές αναλύσεις της πραγματικότητας στη Μέση Ανατολή, τις αφυδατώνει πολιτικά. Ας μην ξεχνάμε την καταγωγή και τις χρήσεις της γεωπολιτικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί σταθερά ένα ιδεολογικοποιημένο εργαλείο στα χέρια του κρατισμού για την

επιβολή των διαφόρων σχεδιασμών του.

Τα κουλουβάχατα που δεν μαθαίνουν

Αντλώντας από τη διαπίστωση του Μαξ Βέμπερ, μπορούμε να σημειώσουμε πως μόνο η συνεπής κι ευθυτενής αντίσταση στον εθνοκρατισμό και η αποκάλυψη όσων παραγόντων συνθέτουν την ιδεολογία του μας ανοίγει την προοπτική της κατανόησης και διάσωσης δυνάμει επαναστατικών στοιχείων και δυναμικών εντός των κοινωνιών.

Ακόμη, απαιτείται η παραδοχή ότι τέτοιου είδους δυναμικές μπορούν να αναπτύσσονται αυτόνομα και αντιθετικά στους κρατικούς σχεδιασμούς. Το παράδειγμα της συριακής άνοιξης είναι μπροστά μας και είναι δηλωτικό για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές κινήσεις χάνουν την αυτονομία τους και υποτάσσονται σε άνωθεν σχεδιασμούς ως υποδεέστερες, εάν υιοθετήσουμε το πρίσμα του κρατισμού. Για τον ευρωατλαντικό άξονα και τη Ρωσία οι αγώνες των Σύρων κατέχουν δευτερεύουσα θέση σε σχέση με τον υποτιθέμενο πόλεμο ενάντια στην τζιχαντιστική τρομοκρατία, ενώ για την αντιιμπεριαλιστική Αριστερά είναι δευτερεύοντες σε σχέση με τον αγώνα της ενάντια στον ιμπεριαλισμό, ο οποίος δεν μπορεί παρά να ασκείται μόνο από τη Δύση και τους συμμάχους της.

Η λογική αυτή είναι στη βάση της πατερναλιστικής και δυτικοκεντρικής και αποστερεί από τους Σύρους, αλλά και τους Κούρδους, τη δυνατότητα της αυτόνομης πολιτικής δράσης. Δεν είναι καθόλου τυχαίος ο τρόπος με τον οποίο η αντιιμπεριαλιστική Αριστερά παρουσιάζει τους Κούρδους της Ροζάβα ως αφελή υποκείμενα που είτε εξαπατήθηκαν είτε είναι βέβαιο πως θα εξαπατηθούν από την αμερικανική στρατηγική ευφυΐα. Η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος φυσικά είναι η εξύμνησή τους, όταν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια σε τζιχαντιστικές ομάδες και η εργαλειοποίηση του αγώνα τους. Εν ολίγοις, οι Κούρδοι είναι επαρκείς ως μαχητές και αντικείμενα του εξωτικού, δυτικού βλέμματος αλλά σε καμία περίπτωση ως πολιτικά υποκείμενα που

μπορούν να αυτενεργούν και να οργανώνουν τις ζωές τους χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Διαφορετικά, η αγωνιστικότητά τους είναι θαυμαστή και παράγει συμβολικές εικόνες αντίστασης, αλλά οι αιτίες που οδηγούν σε αυτή τη μαχητικότητα και στον ένοπλο αγώνα συγκαλύπτονται κάτω από τη σκόνη της πρακτορολογίας.

Αντίστοιχα, σαφώς προβληματική είναι και η θέση που προτάσσει το δίπολο Άσαντ ή τζιχαντισμός, θεωρώντας προτιμότερη τη διατήρηση της στυγνής δικτατορίας του ασαντικού καθεστώτος παρά την ανάδυση και επικράτηση του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Η ξεκάθαρα δυτικοκεντρική αυτή θέση, υποκρύπτει ρατσισμό και ισλαμοφοβία, θεωρώντας ουσιαστικά πως τα κράτη του μουσουλμανικού κόσμου στερούνται κάθε χειραφετητικής δυνατότητας, εγκλωβισμένα σε θρησκευτικούς αρχαϊσμούς. Επομένως, αναγκαστικά θα οργανώνουν την κοινωνική τους ζωή κάτω από μία δικτατορία ή κάποιο άλλο απολυταρχικό καθεστώς, που τουλάχιστον θα διατηρεί τους σκελετούς στη ντουλάπα.

Κι όμως, δεν υπήρξε ποτέ ιδανικότερη συγκυρία για να μάθουμε από τους πρόσφυγες. Είναι εδώ, μαζί μας, σ' ένα σωρό θαυμάσια εγχειρήματα και αποδεικνύουν καθημερινά αφενός την αυτονομία και την αυτενέργειά τους κι αφετέρου τον πλούτο που κουβαλάνε.

Είναι μαζί μας στην κατάληψη προσφύγων και μεταναστών της Νοταρά, στο City Plaza, στην κατάληψη του 5ου λυκείου, στους κοινούς αγώνες ενάντια στα κέντρα κράτησης. Πολλά κομμάτια του ριζοσπαστικού χώρου προσπάθησαν και προσπαθούν να μάθουν, ακόμη κι αν χρειάζεται να αναιρέσουν παλιότερες αντιλήψεις και βεβαιότητες. Άλλα κομμάτια επέλεξαν να απέχουν της ώσμωσης αυτής, είτε οχυρωμένα πίσω από τα κληρονομημένα σχήματα των επαναστατικών υποκειμένων, των κολασμένων και της θυματοποίησης των προσφύγων είτε βλέποντας πίσω απ' όλα τον Σόρος, τον αμερικανικό δάκτυλο και πανίσχυρα συμφέροντα που κινούν τα νήματα. Ο εγκλωβισμός των δεύτερων είναι τέτοιος κι έχει παράξει τέτοιας έντασης καχυποψία και συνωμοσιολογία που αδυνατούν να δουν μια πραγματικότητα που εκτυλίσσεται μπροστά

τους, με διαφάνεια και ανοιχτές πόρτες. Καθόλου τυχαίο που σε μεγάλο βαθμό οι φωνές αυτές ταυτίζονται με θέσεις της ελληνικής αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς.

Sic semper tyrannis

Η δραματική κατάσταση στη Συρία, η επαπειλούμενη επίθεση της Τουρκίας στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα αλλά και η συνθετότητα ενός πολέμου που δεν μοιάζει με κανέναν προηγούμενο, απαιτούν την αντιεξουσιαστική κριτική και πράξη αιχμηρή και σε εγρήγορση. Η επίθεση στον πυρήνα του κρατισμού πρέπει να είναι συνεχής, να καταδεικνύει τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος αλλά και να αποκαλύπτει τους σχεδιασμούς του ευρωατλαντικού άξονα. Ακόμη, να τολμήσουμε τη σύγκρουση με όσες δυνάμεις αιχμαλωτίζουν με σκουριασμένα δεσμά την ελεύθερη σκέψη, αλλά, επίσης, να τολμήσουμε και να γκρεμίσουμε όσο είναι καιρός δικές μας βεβαιότητες, οι οποίες μας κρατάνε πίσω.

Η κριτική μας αυτή, επίκαιρη όσο ποτέ, οφείλει να διδάσκεται από το ταξίδι των προσφύγων και να είναι αλληλέγγυα εκεί όπου η ελευθερία αντεπιτίθεται, δηλαδή στο πείραμα δημοκρατικού συνομοσπονδισμού της Ροζάβα. Οι αυτοκυβερνούμενες, αμεσοδημοκρατικές περιοχές της Ροζάβα αποδεικνύουν πως το παιχνίδι κράτους και εξουσίας δεν είναι πάντα ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος και ότι οι κοινωνίες μπορούν να δημιουργούν χώρο ανάμεσα στις τεκτονικές πλάκες της καταπίεσης, έναν χώρο αυτονομίας και άσκησης της τέχνης του να μην κυβερνάσαι. Η δυνατότητα διεύρυνσης των ελευθεριακών χαρακτηριστικών αυτού του παραδείγματος και η επιρροή που μπορεί να ασκήσει στους λαούς της περιοχής, ως αποτελέσει μια αισιόδοξη κατακλείδα σε μια σειρά απαισιόδοξων αλλά αναγκαίων συμπερασμάτων, με την ευχή να δούμε άμεσα το τσάκισμα των τυράννων.

* Το παρόν κείμενο γράφεται με αφορμή την εκδήλωση με τίτλο

[«Επανάσταση κι Αντεπανάσταση στη Συρία. Λαϊκός Ξεσηκωμός και καταστολή από το καθεστώς Άσαντ. Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και η βαρβαρότητα του πολέμου»](#), με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ, Σύριο αγωνιστή, συγγραφέα και πανεπιστημιακό, στις 26/04/18, στην ΑΣΟΕΕ.

** Φωτογραφία: Ο πόλεμος στο Χαλέπι, 10.03.2017

Η Άμεση Δημοκρατία της Ροζάβα, Ο Ρόλος της στην Περιοχή και οι Ανεπάρκειες των Αναλύσεων περί “Ιμπεριαλισμού”

Αντώνης Μπρούμας

Έτσι, σύντροφοι, δεν θα πρέπει να αποτίσουμε φόρο τιμής στην Ευρώπη, δημιουργώντας Κράτη, θεσμούς και κοινωνίες που αντλούν έμπνευση από αυτήν. Η ανθρωπότητα περιμένει από εμάς κάτι διαφορετικό από μια απομίμηση, γιατί αυτό θα ήταν μια αισχρή καρικατούρα

(Franz Fanon, Wretched of the Earth)

Με αφορμή την απελευθέρωση από τις ενωμένες κουρδικές και αραβικές πολιτοφυλακές της στρατηγικής πόλης της Manbij, που βρισκόταν στην κατοχή των ισλαμοφασιστικών δυνάμεων του ISIS, είναι καιρός να ανοίξουμε έναν διάλογο για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής από αντιεξουσιαστική σκοπιά, ασκώντας ταυτόχρονα κριτική στις σχετικές αριστερές αναλύσεις, που έχουν ως αφετηρία τις μαρξιστικές θεωρίες περί

ιμπεριαλισμού.

Η θέση του γράφοντος για τη Ροζάβα είναι συγκεκριμένη. Πρόκειται για μία κοινωνική επανάσταση σε εξέλιξη, όπου ο εμφύλιος πόλεμος και η επακόλουθη μετατροπή της Συρίας σε “αποτυχημένο κράτος” έδωσε τη δυνατότητα για την ανάδυση μίας δυαδικής εξουσίας στην περιοχή. Από τη μία, η ένοπλη πρωτοπορία του στρατιωτικού σκέλους του PYD κατάφερε να αυτο-αναιρεθεί σε μία πολύπλοκη κοινωνική διαδικασία, συγκροτώντας μαζί με μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας το κίνημα για τη δημοκρατική κοινωνία [TEV-DEM], μία μορφή ομοσπονδιοποιημένης λαϊκής κοινοτικής εξουσίας, που στηρίζεται στην άμεση δημοκρατία και στην κοινοτική διαχείριση της κοινωνικής [ανα]παραγωγής. Στον αντίποδα, οι θεσμίσεις βάσης του TEV-DEM βρίσκονται σε σχέση έντασης με τους υπό απόσπαση θεσμούς αντιπροσώπευσης ενός εμβρυακού κράτους, που αναδύεται μέσα από τις στάχτες του πολέμου. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αντίπαλου πόλου παίζει το Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο, η συντηρητική πολιτική δύναμη των Κούρδων της Συρίας που σχετίζεται με τη συντηρητική κυβέρνηση Μπαρζανί του Βορείου Ιράκ. Εγγυητικό ρόλο για την εύθραυστη ισορροπία υπέρ της λαϊκής εξουσίας παίζουν οι ένοπλες λαϊκές πολιτοφυλακές της Ροζάβα [YPG/YPJ]. Η εγγενώς αντιφατική αυτή διαδικασία ανάδυσης μίας δυαδικής εξουσίας στη Ροζάβα περιπλέκεται περαιτέρω από το γεγονός ότι η κοινωνική επανάσταση στην περιοχή περιστοιχίζεται από συντριπτικά ανώτερες εχθρικές δυνάμεις [ISIS, τουρκικό κράτος, συριακό κράτος] και βρίσκεται σε έναν εξωτερικό πόλεμο άνευ ορίων για την επιβίωσή της.

Οι αριστερές αναλύσεις για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή αντιμετωπίζουν τα εξής εγγενή στις μαρξιστικές θεωρίες περί ιμπεριαλισμού προβλήματα:

α/ Επειδή εκκινούν από μία κρατικιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού το μοριακό υποκείμενο για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών είναι το έθνος-κράτος. Ο λαϊκός παράγοντας σε διεθνές επίπεδο “εκπροσωπείται” μέσω αυτού. Ωστόσο, τα κράτη δεν εκπροσωπούν

τις κοινωνίες, στις οποίες κυριαρχούν, καθώς συνιστούν θεσμούς εξουσίας αποσπασμένους από το κοινωνικό σώμα. Καμιά λοιπόν λαϊκή μορφή εξουσίας δεν μπορεί να εκπροσωπηθεί από το κράτος, στα γεωγραφικά όρια του οποίου παλεύει. Ως αποτέλεσμα, ο λαϊκός παράγοντας απουσιάζει εν πολλοίς από τις ιμπεριαλιστικές αναλύσεις για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών. Εξαιτίας αυτής της απουσίας, εγγενούς σε κάθε κρατικιστική πολιτική ανάλυση, οι οπαδοί της ιμπεριαλιστικής θεωρίας αναζητούν τις μη ιμπεριαλιστικές δυνάμεις σε κρατικούς σχηματισμούς, κάποτε της πρώην ΕΣΣΔ, τώρα του Ιράν και της Ρωσίας. Αντίθετα, μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω αναλύει το διεθνές γίγνεσθαι με βάση τις σχέσεις/δυνάμεις εξουσίας, που το διαμορφώνουν. Σήμερα περισσότερο από ποτέ, η πολιτική δεν μονοπωλείται από το κράτος, όπως πιστεύουν οι μαρξιστές. Αντίθετα, τα οριζόντια κινήματα δικτυώνονται σε διεθνές επίπεδο. Μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω τοποθετεί εκεί τον λαϊκό παράγοντα, από εκεί αντλεί και διδάγματα για το ποιες είναι οι δικές μας δυνάμεις στον πλανήτη, αυτοί με τους οποίους παλεύουμε ώμο-ώμο.

β/ Επειδή εκκινούν από μία οικονομιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού οι αντι-ιμπεριαλιστικές δυνάμεις είναι οι δυνάμεις της εργασίας, όπως εκπροσωπούνται από τα “εργατικά κράτη” [άλλη αντίφαση = ο εργάτης είναι καταπιεζόμενη κατηγορία στη σχέση κεφάλαιο/εργασία, δεν μπορεί να υπάρξει εργατικό κράτος, δηλαδή θεσμική κατάσταση στην οποία ο καταπιεζόμενος (εργάτης) θα είναι ταυτόχρονα και καταπιεστής (εργατικό κράτος)]. Απεμπολούνται έτσι οι δυνάμεις, που ιστορικά σε τελική ανάλυση έδωσαν και δίνουν τη μάχη απέναντι στην επέκταση του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής. Αυτές οι δυνάμεις δεν ήταν οι δυνάμεις της εργασίας, που είναι αποτέλεσμα της καπιταλιστικής αντίφασης και αναπαράγονται εντός της. Είναι οι αντι-αποικιοκρατικές δυνάμεις των ιθαγενικών κινήματων και των κοινοτήτων των κοινών, που αναπαράγονταν και αναπαράγονται σε σχετική εξωτερικότητα από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής

και το κράτος. Με δυο λόγια, η αντίσταση στην επεκτατική φύση του κεφαλαίου, που σε διεθνές επίπεδο αναπαράγει σχέσεις εξάρτησης και κυριαρχίας μεταξύ των λαών, λαμβάνει χώρα από τις κοινωνικές δυνάμεις τις οργανωμένες μέσα από κοινωνικές σχέσεις σε διαλεκτική εξωτερικότητα με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, οι δυνάμεις δηλαδή, η υπαγωγή των οποίων στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής δεν έχει ολοκληρωθεί [ούτε και πρόκειται ποτέ να ολοκληρωθεί].

Επί του συγκεκριμένου. Στη σύγκρουση στη Συρία ποιες είναι οι δυνάμεις, που προωθούν την επέκταση του καπιταλιστικού τρόπου κοινωνικής αναπαραγωγής, τις εξαρτήσεις/σχέσεις κυριαρχίας του, τον πόλεμο; Παραμένοντας στο επιφανόμενο των κοινωνικών πραγμάτων οι ορθόδοξοι μαρξιστές απαντούν πως τέτοιες δυνάμεις είναι κρατικές οντότητες, που χτίζουν διεθνή συστήματα εξάρτησης/κυριαρχίας πέρα από την επικυριαρχία των ΗΠΑ [Ιράν, Ρωσία, Άσαντ κτλ]. Στην ερώτηση ποια είναι τα διαφοροποιά στοιχεία τέτοιων συστημάτων γεωπολιτικής κυριαρχίας από το σύστημα ηγεμονίας των ΗΠΑ υπάρχουν μόνο ασάφειες. Πιο κριτικοί μαρξιστές ξεχειλώνουν τη θεωρία του ιμπεριαλισμού, ισχυριζόμενοι πως το ιμπεριαλιστικό παιχνίδι κινείται σε μία δυναμική διαλεκτική, όπου δεν υπάρχει απaráλλακτη ιμπεριαλιστική ουσία σε κάποιους παίκτες αλλά αυτοί την αποκτούν ή την απεκδύονται ανάλογα με τους συσχετισμούς δύναμης στη διεθνή σκακιέρα.

Η δική μας απάντηση είναι συγκεκριμένη. Τα κράτη είναι σχηματισμοί εξουσίας αποσπασμένης από τις κοινωνίες τους και δεν τις εκπροσωπούν. Περαιτέρω, τα σύγχρονα κράτη λειτουργούν ως σύμπλεγμα με το κεφάλαιο, αποτελώντας από κοινού μία συνολική δύναμη προώθησης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής σε κάθε έκφανση της κοινωνικής ζωής. Περαιτέρω, οι κρατικοί σχηματισμοί αποτελούν μορφές εξουσίας, που είναι συμβατές μεταξύ τους και βρίσκονται σε διαρκή απρόσκοπτη διεπαφή, άσχετα αν βρίσκονται στο κέντρο ή στην περιφέρεια του συστήματος. Συνεπώς, η συγκρότηση ενός σύγχρονου αντικαπιταλιστικού πλέγματος σχέσεων/δυνάμεων εξουσίας σε

διεθνές επίπεδο δεν δύναται να προέλθει από δυνάμεις και θεσμούς εξουσίας συμμετρικούς μεταξύ τους και συμπλεγμένους με την καπιταλιστική κοινωνική αναπαραγωγή. Η ιστορία και η σύγχρονη διεθνής συγκυρία αποδεικνύουν, άλλωστε, ότι με το παιχνίδι του “ιμπεριαλισμού” ήταν πλήρως συμβατή η ΕΣΣΔ, όπως και τώρα η Ρωσία, η Κίνα, η Βραζιλία και το Ιράν.

Υπάρχει κάτι έξω από τον “ιμπεριαλισμό” κρατών/κεφαλαίου; Για όσους διακονούν σε μία πολιτική οικονομία της παραγωγής με κέντρο την αστικο-ϊδεολογικά διαχωρισμένη οικονομία από την πολιτική, τίποτα δεν υπάρχει πέρα από τον καπιταλισμό. Για εμάς, που συγκροτούμε, αντλώντας και από τα εργαλεία της κριτικής πολιτικής οικονομίας, μια αντιεξουσιαστική υλιστική θεωρία περί κοινωνικής αναπαραγωγής με κέντρο ανάλυσης την κοινωνική εξουσία, υπάρχουν ταυτόχρονα και ανταγωνιστικά συστήματα κοινωνικής αναπαραγωγής πέρα από τον καπιταλισμό, τα οποία και συνιστούν το δικό μας κέντρο ανάλυσης. Στο διεθνές επίπεδο, η ανάσχεση της επέκτασης του καπιταλισμού δεν γίνεται τόσο σε κάθετο όσο σε οριζόντιο επίπεδο μέσα από τις κοινότητες αγώνα και κοινωνικής αναπαραγωγής με βάση τα κοινά, που συγκροτούνται σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Αυτά μας μεταφέρουν οι από- και μετα- αποικιοκρατικές επεξεργασίες και η ιθαγενική σκέψη. Στη διεθνή σκακιέρα, τέτοιες μορφές εξουσίας δεν μπορούν να έρθουν σε διεπαφή με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, γιατί είναι ασύμβατες και ασύμμετρες με το κυρίαρχο σύστημα εξουσίας. Μία τέτοια μορφή εξουσίας είναι οι ομοσπονδιομένες κοινότητες άμεσης δημοκρατίας στη Ροζάβα.

Καταλήγοντας, η εξεγερμένη Ροζάβα είναι ένα κοινωνικό εγχείρημα τεράστιας ακτινοβολίας, τόσο για την περιοχή της Μέσης Ανατολής όσο και για τα ριζοσπαστικά κινήματα όλου του κόσμου. Είναι η τιτάνια προσπάθεια τεράστιων κοινωνικών κομματιών στην περιοχή να αμφισβητήσουν και να επαναδιαπραγματευτούν όλες τις μορφές κυριαρχίας, ξεκινώντας από την πατριαρχία και την πολιτική/οικονομική κυριαρχία και φτάνοντας μέχρι την ανεξαρτησία από κράτη και στρατούς. Όλοι οι [δια]κρατικοί φορείς κοινωνικής εξουσίας, που

δραστηριοποιούνται πολιτικά και στρατιωτικά στην περιοχή, από το συριακό και το τουρκικό κράτος μέχρι το Ιράν, τη Ρωσία, τις ΗΠΑ και την ΕΕ, αποτελούν δρώντες στο ίδιο γεωπολιτικό παιχνίδι εξουσίας και απολύτως συμβατές μορφές εξουσίας με την εγγενή τάση επεκτασιμότητας του κεφαλαίου, που προκαλεί τον πόλεμο. Έτσι, οι όποιες θέσεις στον μεταξύ τους ανταγωνισμό, είτε υπέρ είτε εναντίον είτε με ουδέτερη στάση απέναντι στη Ροζάβα, είναι απολύτως εφήμερες και αντικείμενο κυνικού παζαριού για την κατάταξή τους σε καλύτερες γεωπολιτικά θέσεις. Σήμερα, τα αμερικανικά και ρωσικά αεροπλάνα βομβαρδίζουν θέσεις του ISIS σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις των μαχητών των YPG/YPJ, ενώ ο κρατικός συριακός στρατός δεν κάνει εκτεταμένες εχθροπραξίες κατά της Ροζάβα. Αύριο, είναι πολύ πιθανό, ανάλογα με τη γεωπολιτική συγκυρία, τα αμερικανικά ή τα ρωσικά αεροπλάνα να βομβαρδίζουν θέσεις των YPG/YPJ σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις του κρατικού συριακού στρατού, ενώ οι Αμερικανοί ή οι Ρώσοι να παζαρεύουν τη δήθεν υποστήριξή τους στη Ροζάβα με οποιοδήποτε άλλο γεωπολιτικό αντάλλαγμα.

Αντιθέτως, η λαϊκή εξουσία της Ροζάβα αποτελεί μορφή εξουσίας ασύμβατη με τις κρατικές μορφές εξουσίας και, ως εκ τούτου, δύναμει ανεξέλεγκτη για τα γεωπολιτικά παιχνίδια ολονών. Είναι ο λαϊκός παράγοντας, που οι αποικιοκρατικές δυνάμεις πρώτα επιθυμούν να προσεταιριστούν, αφού αντλεί τη δύναμή του από το γεγονός πως είναι κοινωνικοποιημένος, και κατόπιν είναι έτοιμοι να τον ελέγξουν είτε δια της κρατικοποίησης είτε καταστρέφοντάς τον πολιτικά και στρατιωτικά. Η μόνη λοιπόν περίπτωση η Ροζάβα να λειτουργήσει ως εργαλείο αποικιοκρατίας στην περιοχή, είναι να πάψει να υφίσταται ως αυτό που είναι, δηλαδή ως διαδικασία κοινωνικής επανάστασης, και να μεταβληθεί σε θεσμισμένη εξουσία ομολογη των λοιπών γεωπολιτικών παικτών, δηλαδή αστικό κράτος. Από την πλευρά μας δεν αναλύουμε τη διεθνή κατάσταση για τη συμμετοχή σε εξουσιαστικά παιχνίδια γεωπολιτικής, αλλά για την αναβάθμιση των θέσεων της κοινωνικής αντιεξουσίας στον διεθνή κοινωνικό ανταγωνισμό. Είμαστε λοιπόν και θα είμαστε στη Μέση Ανατολή με τις δυνάμεις

της ελευθερίας, τα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα, που παλεύουν για την κοινωνική χειραφέτηση. Δύναμη στη Ροζάβα και στα όπλα της!